

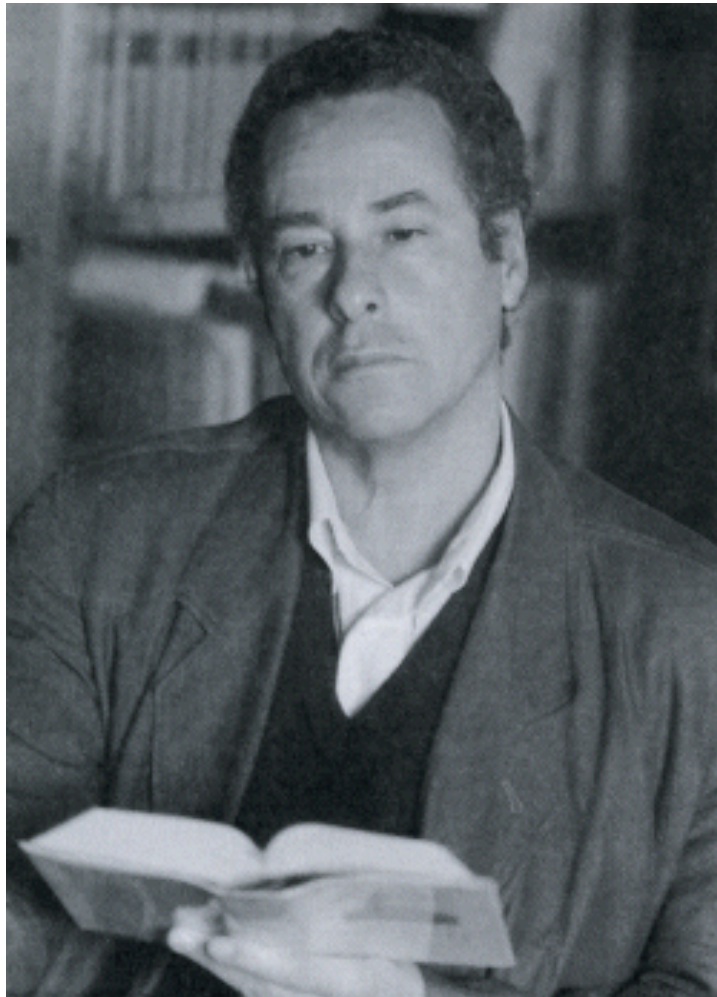

-teksten gezegd en gelezen tijdens onze voorstelling van 'de republiek' in de balie op maandag 2 oktober 2023.

-als introductie:
over de dialoog mat & jo.

ik zit in de trein, zal een paar regels maken: 'dat er geen microfoons deze keer waren, waardoor we onszelf verstaanbaar moesten maken, en dat dat helemaal niet erg was, want we konden opeens vrijuit spreken, met niks voor je neus en of waarom het publiek geen microfoons had, maar dat we dan als toneelspelers weggeblazen zouden worden, dat toch niet de bedoeling kon zijn en over hoe je aan een spelles begint en waarom niet spelles aan het publiek geven, dat toch ook niet de bedoeling kon zijn, want zoiets doe je toch niet, want we hadden allemaal al spelles gehad en over dat je het soms niet weet.' xxxmat

matthias de koning
hans faverij
uit: 'zijden kettingen' 1983

faverij

een vooravond zoals het hoort.
binnen is het niet minder aangenaam
dan buiten. ik denk aan weinig,
aan niets in het bijzonder.

weer wordt het nu. het is nu al mijn bijna
geen vooravond meer. spoedig is het

donker: dan doe ik mijn bureaulamp
aan. geweest - veertien dagen
na de langste dag. nog genoeg
blanco papier. later word ik
dronken dan vroeger.

florian diepenbrock

Michail Zosjtsenko 1925

uit: 'Russische verhalen van deze tijd'

vertaling: Jeanne Liedmeier

provinciale geneugten'

ik in heb mijn leven al heel wat beroepen afge-
werkt, maar circusartiest ben ik toch nog nooit ge-
weest. wel is het me eenmaal overkomen dat het
publiek me voor zo'n. artiest hield en wel voor
een transformist. ik weet niet hoe het er op het
ogenblik mee staat, maar vroeger reisden derge-
lijke kunstmakers heel Rusland af.

ze kwamen het toneel op, bogen diep voor het
publiek, verdwenen even achter de coulissen en
kwamen dan weer te voorschijn in een heel an-
dere rol, met andere kleren aan en met een an-
dere stem.

kijk, voor zo'n potsenmaker hebben ze mij nu ook
versleten! het gebeurde in het jaar twintig of een-
entwintig. het brood was destijds verschrikkelijk
duur. voor een pond brood moest je in Petersburg
drie handdoeken, twee beddelakens of een accor-
deon geven. daarom trokken de expressionisti-
sche dichter Nikolaj Iwanov, de pianiste Maroesja
Grekova, de lyrische dichter Dmitri Tsenzor en ik in
de herfst uit Petersburg weg, op zoek naar goed-
koper brood.

we hadden het plan gemaakt een aantal Sovjet-
steden in het zuiden af te reizen met een gevari-
eerd muzikaal-literair programma. wij wilden met
onze 'hoogstaande kunst' een flinke boterham in
de wacht slepen. en zo verlieten we dan, voorzien
van allerlei documenten en verlofpassen, eind
september in een veewagen Petersburg en zetten

koers naar het zuiden. het was een zeer lange reis.
onderweg verdeelden we de rollen en bespraken
breedvoerig het programma. als eerste moest
Maroesja met een paar lichte muzieknummertjes
optreden en daarmee, om zo te zeggen, de juiste
artistieke toon aan onze avond geven. het tweede
nummer kwam voor rekening van de expressio-
nist. hij zou het publiek een wat steviger kost
voorzetten en met zijn verzen duidelijk te verstaan
geven dat hoogstaande kunst niet altijd even ge-
makkelijk te begrijpen is. daarna kwam ik aan de
beurt met een paar artistieke vertellingen. als
laatste volgde de lyrische dichter Dmitri Tsenzor.
hij moest, om zo te zeggen, de 'finishing touch'
aan ons programma verlenen en de indruk van
een fijnzinnige, sprankelende avond nog verster-
ken.

ons programma zat werkelijk buitengewoon goed
in elkaar.

'kameraden,' zei. de expressionist, 'wij zijn als eer-
sten in Sovjet-Rusland de juiste weg ingeslagen.
wij begeven ons bewust onder het volk. wij zullen
wortel schieten in de brede lagen van de volks-
massa's. met dit programma zullen wij het bewijs
leveren dat echte kunst onvergankelijk is. want
het volk zal zich als één man achter ons scharen!'
de pianiste Maroesja luisterde zwijgend toe en
tokkelde met haar ranke vingers een moeilijk mo-
tief op haar knieën. zij wilde zich blijven oefenen.
ik dronk intussen thee, rookte een allerberoerdste
sigaret en spuwde treurig het bijtend-groene sap
op de grond. de dichter Dmitri Tsenzor mompelde
in gedachten: 'het volk kan niet buiten echte
kunst.. zij zullen ons warme, geurige broden aan-
bieden, bloemen en gekookte eieren.. geld

nemen we niet aan.. naar de duivel met dat geld waar je toch niets voor kunt krijgen..' eindelijk, de negentwintigste, kwamen we in een klein provinciestadje aan. het regende onafgebroken. aan het station vielen we in handen van een agent van politie: hij was uitermate beleefd, bekeek lang en aandachtig onze documenten, salueerde en zei dat hij in ons de russische letterkunde begroette. in vertrouwen deelde hij ons mede dat hijzelf ook uit een, intelligentsia-milieu kwam; hij had destijds zelfs twee klassen van het plaatselijk gymnasium afgemaakt en daarom zou hij het ook zeer op prijs stellen om, tussen een paar protocollen door, eens van echte kunst te genieten. hij beloofde dan ook dat hij stellig op onze literaire avond zou verschijnen.

wij namen onze intrek bij kennissen van maroesja. de eerste dag vloog voorbij met allerlei geloop en gezeur. wij moesten een vergunning halen om op te treden, een zaal huren, voor de verlichting zorgen en het eens zien te worden met de organisator. dat was een handige jongen. hij bleef erbij dat echte, hoogstaande kunst het provinciale publiek weinig of niets te zeggen had. een paar vrolijke noten moesten ons literair programma opmonteren. een paar zangnummertjes bijvoorbeeld en wat acrobatische toeren. dat bedierf vanzelfsprekend ons hele programma. maar het had geen zin ruzie met hem te maken. er zat niets anders op dan zijn voorstel te accepteren. de uitvoering zou de volgende avond plaatsvinden, in de voormalige koopmansclub. ' op de dertigste september, 's avonds om acht uur, zaten wij

rillend van plankenkoorts in de speciaal voor ons ingerichte kleedkamer achter de coulissen. de zaal was tot op de laatste plaats bezet. een stuk of honderd soldaten van het rode leger, een massa huismoeders, de vrouwelijke jeugd, ambtenaren en lieden van allerlei rang en stand zaten vol ongeduld op de aanvang van de voorstelling te wachten. zij klaptten in de handen en riepen dat het gordijn omhoog moest. eerst, voor zover ik me nog kan herinneren, kwam er een musicerend trio. daarna een jongleur en een hypnotiseur. zij hadden beiden een geweldig succes. het publiek joelde en brulde en stampte met de voeten en er kwam geen einde aan het terugroepen. toen volgden onze nummers. maroesja grekova trad op in een hooggesloten zwarte japon. toen zij het toneel opkwam, ging er een eigenaardige beweging door het publiek. de mensen stonden van hun plaatsen op en tuurden ingespannen naar de pianiste. velen konden hun lachen niet bedwingen. maroesja nam een beetje verlegen voor de vleugel plaats. zij speelde een of ander kort stukje en wachtte daarna op het applaus. maar dat bleef uit. in hevige verwarring trok maroesja zich achter de coulissen terug. er was geen hand in beweging gekomen. maar toen direct daarna de expressionist opkwam, werd hij met donderend applaus, welkomstkreten en goedkeurend gebrom begroet. de zaal kon niet tot bedaren komen. geleid door zoveel aandacht en bekendheid, al was het dan ook in een provinciaal gat, boog de expressionist tot op de grond, met zijn hand pathetisch aan zijn hart gedrukt. toen declameerde hij een paar giftige, verwarde gedichten en verdween, door hevige twijfel

gekweld. weer geen applaus. er kwam letterlijk geen hand in beweging. daarna kwam ik als angstige derde aan de beurt. nog meer applaus en welkomstkreten begeleidden mijn optreden. de mensen achter in de zaal sprongen boven op de banken, drukten de rijen voor hen bijna plat en staarden mij aan alsof ik een soort zeemonster was.

'prachtig!' riep iemand. 'hoe heeft hij 'm dat geplapt, jongens!'

'kijk toch eens aan, die gehaaide bliksem!' riep een ander, gillend van enthousiasme. in doodsangst voor wat er nog meer zou komen, vertelde ik hikkend en stotterend, bijna de helft inslikkend, mijn grappig verhaaltje. het publiek luisterde geduldig naar mijn gestamel en deze of gene probeerde mij zelfs een beetje aan te moedigen.

'kijk toch eens, hoe de vlooiën hem bijten!'

'zet hem op, kereltje! geef hem van katoen! een beetje pittiger!'

toen ik klaar was met mijn gestamel, verdween ik moeizaam, stap voor stap, ik kon mijn voeten haast niet verzetten. ook ditmaal, zoals de vorige keren, geen applaus. alleen een lange soldaat van het rode leger ging staan en zei: 'moet je toch eens zien, hoe hij loopt, dat mirakel! wat doet hij het goed, jongens!' als laatste kwam de lyrische dichter aan bod. hij wilde zich eerst helemaal niet vertonen. hij jankte bijna als een oude waakhond en wilde er zich op grond van buikpijn van afmaken. hij zei dat hij pas gisteravond uit petersburg was aangekomen, nog helemaal geen idee had van het stadje en nog niet gewend was aan een dergelijk publiek. de poëet brulde ten slotte als

een mager varken en klampte zich aan de coulissen vast.' maar wij sjorden hem in broederlijke eendracht het toneel op. woest applaus, schaterlachen en enthousiaste vloeken knetterden onmiddellijk door de zaal. het publiek leek wel dol. velen stormden het podium op en keken met overhopen nieuwsgierigheid de lyrische dichter in het gezicht.

de arme drommel viel bijna in zwijm. hij zocht een steuntje tegen de vleugel. zo bleef hij zonder een woord te zeggen een minuut of vijf staan. toen kreeg hij een schok, deed zijn mond open en kroop op handen en voeten, meer dood dan levend, het toneel af. het applaus hield niet op. iemand stampte aan één. stuk door met zijn hakken op de vloer, een ander schreeuwde als een razende om herhaling.

zosjtsenko

wij sloten ons in onze kleedkamer op, totaal gebroken, hokten als ten ongeluksvogels te zamen en luisterden naar het publiek. onze organisator draaide om ons heen en keek ontsteld naar onze troosteloze gestalten. de expressionist zat met op elkaar geperste lippen op de divan en maakte een totaal afwezige indruk: plotseling wierp hij zijn

hardos naar achteren en zei vastbesloten: 'pas over vijftig jaar zal ik begrepen worden. niet eerder. mijn gedichten passen niet in dit kader. dat zie ik nu in.' maroesja grekova zat stilletjes te snikken met haar gezicht in haar handen. de lyrische dichter stond als een standbeeld en luisterde angstig naar het schreeuwen en brullen in de zaal.. ik begreep er absoluut niets meer van. of liever: ik verkeerde toen nog in de de waan dat onze hoogstaande kunst het publiek tot enthousiasme had gebracht, ook al uitte zich dit op een eigenaardige en voor mij onbegrijpelijke manier.

en er kwam maar geen einde aan het gejoel. plotseling hoorden wij haastige schreden achter de coulissen en direct daarop stormden een paar mensen uit het publiek onze kleedkamer binnen. 'bis bis!' schreeuwde er een, vrolijk met zijn armen zwaaiend.

wij versteenden. met een zachte, verzoenende stem zei de organisator: 'kameraden. . wees even kalm.. maak je niet ongerust. alles komt in orde.. wij zullen overal voor zorgen.. wat willen jullie eigenlijk?'

'diegene die zojuist is opgetreden, willen we nog eens zien,' zei de man. 'dat vragen wij uit naam van het publiek. wie is die transformist? die vent die zich telkens verkleedde?' plotseling ging ons een licht op. men had ons voor de transformist jakimov gehouden die het vorig jaar al in dit stadje was opgetreden. hij zou vanavond onmiddellijk na ons aan de beurt komen.

met stomheid geslagen trokken wij werktuigelijk onze jassen aan en verlieten het gebouw. de dag daarop vertrokken. wij. de kleine, blonde pianiste, de expressionist, een kerel als een boom, de

ronde, roodwangige lyrische poëet en ik, inderdaad, wij hebben met ons vieren voor het publiek een schitterend staaltje van transformatie-kunst vertoond. maar bloemen, gekookte eieren en onsterfelijke roem hebben wij onder het volk niet geogst. dat duurt nog wel even!

margijn bosch

fernando pessoa

vertaling: august willemse

uitstel

overmorgen, ja, overmorgen pas...

morgen zal ik denken over overmorgen

en dan zal het kunnen; niet vandaag...

nee, vandaag is niks gedaan; vandaag ben ik tot niets in staat.

het vage persisteren van mijn objectieve subjectiviteit,

de slaap, bij tussenpozen, van mijn ware leven, de vermoeidheid, bij voorbaat en oneindig, een vermoeidheid van werelden om een tram te nemen.

dit soort ziel...

nee, overmorgen pas...

vandaag wil ik me voorbereiden,

ik wil me voorbereiden op morgen denken over de dag daarna...

die is beslissend.

ik heb mijn plannen al gemaakt; maar nee, vandaag maak ik geen plannen...

morgen is het plannendag.

morgen zet ik mij aan mijn bureau om de wereld te veroveren;

maar die verover ik pas overmorgen...
ik heb zin om te huilen,
ik heb zin om plotseling heel hard te huilen, van
binnen...
nee, vraagt u me niet meer, dat is geheim, ik
houd mijn mond.

peessoa

jan joris lamers
witold gombrowicz
uit: 'ferdydurke' 1961
vertaling: paul beers

(.) ze zagen er volkomen misplaatst uit, alsof ze
verdwaald waren in ruimte en tijd, elk ogenblik
loerden ze naar de leraar of naar de moeders ach-
ter de schutting, ze grepen krampachtig naar hun
kontje, en het besef voortdurend te worden gade-
geslagen stond zelfs het verorberen van hun mid-
dagboterham in de weg.

met stomheid geslagen bleef ik te midden van dit
alles staan, zonder tot een verklaring te kunnen
komen, en ik zag dat de farce nog allerminst een
einde wilde nemen. toen de scholieren de
vreemde mijnheer hadden opgemerkt die, achter
de eik verstopt, hen nauwlettend en indringend
gadesloeg, groeide hun opwindning tot in het ex-
treme, en er werd gefluisterd dat de onderwysin-
specteur gekomen was, zich achter de eik had ver-
scholen en
hen heimelijk observeerde. 'de inspecteur!' zei-
den sommigen, terwijl ze hun boeken oppakten
en ostentatief naar de eik liepen. 'de inspecteur!'
zeiden anderen, die zich van de eik verwijderden;
maar ook deze konden hun blik niet van pimko af-
houden die, discreet achter de boom verborgen,
met zijn potlood iets op een uit zijn notitieboekje
gescheurd blaadje schreef. 'hij schrijft iets op!'
werd links en rechts gefluisterd. 'hij noteert zijn
bevindingen!' toen wierp pimko hun het blaadje
zo handig toe, dat het leek alsof de wind het had
meegevoerd. op het blaadje stond geschreven:

*op grond van mijn observaties, die ik op school x
tijdens de middagpauze heb verricht, stel ik vast
dat de mannelijke jeugd onschuldig is! dit is mijn
diepste overtuiging. bewijs daarvoor: het uiterlijk
van de leerlingen, alsmede hun onschuldige
praatjes en hun onschuldige en allerliefste kont-
jes. warschau, 29 september 193...*

t. pimko

nauwelijks hadden de leerlingen van deze notitie
kennisgenomen, of het begon te krioelen als in
een mierenhoop. 'wij onschuldig? wij, de jeugd

van tegenwoordig? wij, die de vrouwen al achterna lopen?' gelach en gegiechel steeg op, luidruchtig, hoewel heimelijk, en iedereen maakte grappen en lag slap van het lachen. ach, die naïeve opa! wat 'n naïveteit! o, wat 'n naïveteit! maar al gauw begreep ik dat het gelach te lang aanhield... dat het, in plaats van te eindigen, toenam, zichzelf bevestigde en in zijn razernij iets uitermate kunstmatig kreeg. wat was er aan de hand? waarom kwam er geen eind aan het gelach? pas later begreep ik welk soort gif die diabolische en machiavellistische pimko hun ingespoten had. de waarheid was dat die binnen de school gevangen en van het leven verre gehouden knapen inderdaad onschuldig waren. ja, ze waren onschuldig, ook al waren ze het niet! ze waren onschuldig in hun verlangen het niet te zijn. onschuldig met een vrouw in hun armen! onschuldig in vechten kloppartijen. onschuldig als ze verzen voordroegen of biljart speelden. onschuldig als ze aten en sliepen. onschuldig als ze zich onschuldig gedroegen. altijd en immer door heilige naïveteit bedreigd, zelfs als ze bloed vergoten, folterden, verkrachten of vloekten – alles om maar niet in onschuld te vervallen! daarom nam hun lachen, in plaats van te verflauwen, almaar toe. sommigen onthielden zich voorlopig van een fellere reactie, maar anderen konden zich niet inhouden – en eerst nog langzaam, dan steeds sneller begonnen ze de ergste vuiligheid uit te kramen waar een dronken aapjeskoetsier zich nog voor geschaamd zou hebben. koortsachtig, gejaagd wisselden ze in het geniep grove verwensingen uit, scheldwoorden en andere vunzigheden, door sommigen met krijt in

geometrische vormen op de schutting geïllustreerd; en in de heldere herfstlucht gonsde het van woorden die wel honderd keer erger waren dan die waarop ze me bij mijn aankomst hadden onthaald. het leek of ik droomde; want alleen in de droom beland je in situaties die dommer zijn dan alles wat je kunt bedenken. ik probeerde ze van me af te houden. '

– waarom zeggen jullie k..? vroeg ik koortsachtig aan een van hen. waarom zeggen jullie dat?

– hou je muil, baby! antwoordde de bruit en gaf me een opdoffer. dat is een prachtwoord! zeg het direct na! siste hij, terwijl hij me pijnlijk op mijn voet trapte. dat is ons enige verweer tegen het kontje! zie je dan niet dat de inspecteur achter de eik staat en kontjes van ons maakt? hé, scharminkel, frans schoothondje dat je bent, als je niet direct de grootste smerigheden uitkraamt, neem ik je in de heupzwaai. hé, myzdral, kom 'ns hier, en let erop dat die nieuwe zich fatsoenlijk gedraagt. en jij, hopek, vertel 'ns een gepeperde mop. kom op, jongens, anders maakt hij kontjes van ons allemaal!

na deze bevelen sloop de ordinaire bruit, die door de anderen mjentus genoemd werd, op de boom af en kerfde er drie letters in die noch voor pimko, noch voor de moeders achter de schutting zichtbaar waren. een stil gelach, vol heimelijke voldoening, verbreidde zich, de moeders achter de schutting en pimko achter de eik hoorden dit jeugdige gelach en begonnen eveneens minzaam te lachen, zodat er tweërlei gelach heerste. want de jongeren lachten boosaardig omdat ze de anderen op de hak hadden genomen, terwijl de anderen braaf om de zorgeloze vrolijkheid van de

jeugd lachten – en beide machten streden in de stille herfstlucht te midden van de vallende eikenbladeren, in het rumoer van het schoolleven, terwijl de oude conciërge met een bezem het afval naar de vuilnisbak veegde, het gras vergeelde en de hemel bleek werd...

gombrowicz

maar pimko achter de boom werd in een oogwenk zo naïef, de lummels die het uitkraaiden van de pret zo naïef, de hienlikkers met hun neus in de boeken zo naïef, de hele situatie kortom zo afschuwelijk naïef, dat ik er met al mijn onuitgesproken protesten in begon te verdrinken. en ik wist niet wie ik moest redden – mezelf, mijn kameraden of pimko? ongemerkt naderde ik de boom en fluisterde:

- professor.
- wat is er? vroeg pimko, eveneens fluisterend.
- professor, blijft u daar niet staan. aan de andere kant van de boom hebben ze een vies woord ingekerfd. daar lachen ze om. gaat u daar weg, professor.

terwijl ik die domme woorden de lucht in fluisterde, kwam ik mezelf voor als een mystieke bezweerder van de domheid en schrok ik van mijn eigen rol: met mijn hand aan de mond, naast de

eik, pimko iets toefluisterend die achter de eik stond, op de speelplaats...

– wat? vroeg de professor vanachter de boom. wat hebben ze ingekerfd?

in de verre klonk de toeter van een auto.

– een vies woord! ze hebben een vies woord ingekerfd! gaat u daar weg, professor!

– waar hebben ze het ingekerfd?

– in de eik. aan de andere kant! gaat u daar weg, professor! houd u ermee op! laat u niet beetnemen! u hebt hun willen wijsmaken dat ze onschuldig en naïef zijn, en toen hebben ze bij u drie letters in de boom gekerfd... houd u op hen te tergen, professor, laat het u genoeg zijn. ik kan zo niet langer op u inpraten. ik word gek. professor, gaat u daar weg! genoeg! genoeg!

de oude zomer dreef loom voorbij, terwijl ik zo aandrang, en de bladeren vielen...

wat, wat? riep pimko. ik zou aan de reinheid van onze jeugd moeten twijfelen? nooit en te nimmer! nee, daarvoor ben ik een te oude rot in het vak en een te ervaren pedagoog!

hij kwam achter de boom tevoorschijn, en bij de aanblik van zijn absolute gestalte hieven de leerlingen een wild gebrul aan.

– geliefde jeugd! sprak hij, toen ze enigermate bedaard waren. denken jullie niet dat het mij ontgaat dat jullie onder elkaar onfatsoenlijke en vieze woorden gebruiken. dat weet ik maar al te goed. maar maken jullie je geen zorgen: zelfs de grofste onbetamelijkheid is niet in staat mijn diepe overtuiging te schokken dat jullie in wezen bescheiden en onschuldig zijn. jullie oude vriend zal jullie altijd voor rein, bescheiden en onschuldig houden, altijd zal hij in jullie bescheidenheid,

reinheid en onschuld geloven. en wat die vieze woorden betreft, ik weet dat jullie ze gebruiken zonder ze te begrijpen, zomaar, uit opschepperij; waarschijnlijk heeft een van jullie ze van het dienstmeisje geleerd. kom, kom, dat is toch helemaal niet erg, integendeel, dat is veel onschuldiger dan jullie denken.

hij nieste, en nadat hij op z'n dooie gemak zijn neus gesnoten had, richtte hij zijn schreden naar het kantoor om met directeur piorkowski over mij te praten. intussen vielen de moeders en tantes achter de schutting elkaar om de hals en riepen enthousiast:

– wat 'n uitstekende pedagoog! kontjes, kontjes, kontjes hebben onze kleintjes!

maar onder de leerlingen bracht pimko's toespraak consternatie teweeg. verbluft zagen ze hem weglopen, en pas toen hij verdwenen was, brak de storm los.

– hebben jullie 't gehoord? brulde mjentus. we zijn onschuldig! onschuldig verdomme, laat ie de pest krijgen! hij denkt dat we onschuldig zijn, nog steeds gelooft hij in onze onschuld! hij houdt ons voor onschuldig, onschuldig!

hij kan zich absoluut niet losmaken van dit woord dat hem boeide, knevelde, doodde, dat hem naïef en onschuldig maakte. toen leek een grote sterke jongen, die de anderen syfon noemden, ten prooi te vallen aan de naïveteit die de lucht bezwangerde, want hij zei hij zichzelf, maar zo dat allen het hoorden, met een stem die in de heldere, klare lucht klonk als een koebel in de bergen:

– onschuld? waarom niet? onschuld is toch een deugd?... je moet onschuldig zijn... waarom niet?

hij had het nog niet gezegd, of mjentus kwam op hem af.

– wat? jij neemt het voor de onschuld op? (.)

maureen teeuwen

drie gedichten

henny van der louw

lijn 4

op een vrolijke avond, onbelemmerd door het drukke dagverkeer

zzzoeft lijn 4 door de van woustraat,

lekker hard over de wissels en dan, na de
utrechtsestraat
zo door die piepsmalle bakkerstraat
nèt weer niet
de amstel in
want met een prachtige -en goed genomen!-
bocht
nog éven harder
om door de stoplichten van de munt te komen.

oely

genesis 1973

de 7e dag
hield god "n rustdag
en vond dat
dit nodig was.

de 8e dag
schiep hij 't vondelpark
voor hen
die nog langer wilden rusten.

en hij zag dat
't zeer goed was.

m vasalis

aan, een boom in het vondelpark

er is een boom geveld met lange groene lokken
hij zuchtte ruischend als een kind
terwijl hij viel, nog vol van zomerwínd.

ik heb de kar gezien, die hem heeft weggetrok-
ken.

O, als een jonge man, als hector aan de zegewa-
gen,
met slepend haar en met de geur van jeugd
stroomende uit zijn schoone wonden,
het jonge hoofd nog ongeschonden,
de trotsche romp nog onverslagen.

vasalis

miranda prein

olga tokarczuk

uit: 'de tedere verteller' 2018

vertaling: charlotte pothuizen en dirk zijlstra

de tedere verteller

010

de eerste foto die me echt is bijgebleven is een foto van mijn moeder, nog voor ze mij ter wereld bracht. het is helaas een zwart-witfoto waardoor veel details zijn weggevallen en het louter grijze vormen zijn geworden. het licht is zacht, misschien een regenachtige lentedag, en sijpelt vast door een raam naar binnen, wat de kamer een amper merkbare glans verschaft. mijn moeder zit bij een oude radio, zo een met een groen oog en twee draaiknoppen – eentje om het volume te regelen, de andere om zenders op te zoeken. die radio vergezelde me later tijdens mijn jeugd en via hem leerde ik het bestaan van de kosmos kennen. het draaien aan de ebonieten knop verschoof de delicate voelsprietten van de antenne voorzichtig en binnen hun bereik troffen ze verschillende zenders aan: warschau, londen, luxemburg of parijs. soms verstomde het geluid echter, alsof de voelsprietten van de antenne tussen praag en new york, moskou en madrid op zwarte gaten stuitten. dan huiverde ik. ik geloofde dat via de radio andere zonne- en sterrenstelsels zich tot mij richtten en dat ze tussen het gepiep en gekraak berichten stuurden die ik niet kon ontcijferen.

toen ik als klein meisje naar die foto keek was ik ervan overtuigd dat mijn moeder mij zocht door aan de knop van de radio te draaien. als een gevoelige radar penetreerde zij de oneindige ruimte van de kosmos, om erachter te komen wanneer en waarvandaan ik zou komen. haar kapsel en kleding (een grote boothals) wijzen erop wanneer deze foto werd gemaakt – begin jaren zestig van de vorige eeuw. licht gebogen kijkt ze naar iets wat buiten beeld is, ze ziet iets wat niet zichtbaar

is voor de bekijker van de foto. als kind dacht ik dat ze in de tijd keek. op die foto gebeurt niets, het is een foto van een toestand, niet van een proces. de vrouw is somber, in gedachten verzonken, alsof ze afwezig is.

wanneer ik haar later vroeg naar dat verdriet – en dat deed ik vele keren, om altijd weer hetzelfde te horen – vertelde mijn moeder dat ze verdrietig was omdat ik nog niet geboren was en ze mij al miste.

'hoe kun je mij missen als ik er nog niet ben?' vroeg ik.

ik wist al dat je iemand mist als je degene verloren bent, dat missen het gevolg is van verlies.

'maar het kan ook omgekeerd zijn,' antwoordde ze. 'als je iemand mist, is die er al.'

die korte gedachtewisseling ergens op het platteland in het westen van polen, eind jaren zestig van de twintigste eeuw, die gedachtewisseling tussen mijn moeder en mij, haar kleine kind, is me altijd bijgebleven en heeft me voor mijn hele leven kracht gegeven. want ze tilde mijn bestaan uit boven de gewoonlijke materialiteit van de wereld en de toevalligheid, boven oorzaak en gevolg en de waarschijnlijkheidswetten. het werd buiten de tijd geplaatst, in de zoete nabijheid van de eeuwigheid. ik begreep met mijn kinderverstand dat er meer van me was dan wat ik me tot dan toe had voorgesteld. en dat, zelfs als ik zeg: 'ik ben afwezig', er op de eerste plaats staat: 'ik ben' de belangrijkste en wonderlijkste woorden ter wereld. op die manier gaf een niet-gelovige vrouw, mijn moeder, mij iets wat ooit een 'ziel' werd genoemd, ze gaf me de beste gevoelige verteller ter wereld mee.

tokarczuk

vincent vandenbergh

ten kiogen 1907

'the demons shell'

translated by: yone noguchi

dramatis personae: the master, taro.

master:—i am one who lives in this neighborhood. i did not send him even a word for a long time now. i think i will send taro to him as a messenger. now i will call him and command him so.

{taro enters.} my reason for calling you is only to ask you to kindly see him for me as i did not send him any word for a long time.

taro:—very well.

master:—now go quickly.

taro:—i understand.

master:—go.

taro: —well, what is this ? i am commanded to go to him. whenever he sent me as a messenger, he used to give me a cup of honourable sake. why did he not give it to me today ? i am pretty sure he has forgotten about it. i will go back, and try to remind him of it. oh my lord, are you there ?

master:—don't you start yet ?

taro: why don't you give him your honourable letter ?

master: —no, no, as i send you to him, i will not send him any letter, but you shall tell him as much as any letter might tell.

taro:—then will you not send him your honourable letter.

master:—no, no.

taro:—now, then, i will start.

master:—go quickly.

taro:—well!

master:—go !

taro:—well, what is this? he didn't think of it yet. what shall i do? well, 'tis so, 'tis so. it would be nothing for me to go without a drink just once. now, i will go for the honourable message. but any man is glad to make a custom of such a thing. it would be hard for me, if it should become the custom. let me go back once more, and try to say something which may remind him. i say, are you in ? are you there ?

master:—who is it ?

taro: —me

master:—don't you start yet ?

taro: –well, i am going now. you used to say often that you had forgotten that and this, when i was gone. nothing to forget today.

master:–no, no. i have forgotten nothing today.

taro: –yes, yes, i fancy that you may have forgotten something. think over it well.

master:–no, no. i have forgotten nothing today. but, ha, ha ! i did forget something.

taro:–look now. you have forgotten something.

master:–you just wait there.

taro: –very well

master:–what is this ? i couldn't understand why taro made a "little return" repeatedly. i used to give him a drink, whenever i sent him off for a message, but i forgot it today. therefore it appears he made the "little return". i think i will let him have it. say, say, taro, i have something for you,

taro:–why, what may it be .

master:–i used to let you drink, but i had forgotten it. drink a cup or two, and start.

taro: –why, was it that you said. you had forgotten

master: –yes. yes.

taro: –i thought that the thing you had forgotten must be something else. never mind, if that is what you meant. now i will go for the honourable message.

master: –ah, here, here, if you go without taking the sake which i used to let you drink, my heart i would be uneasy. honestly, you drink and start.

taro: –but i feel rather embarrassed to take-up the cup today.

master:–well, what will it be

taro: –and it is this. -i feel-annoyed thinking that you might think that i made the "little return" purposely from wishing to take a drink, pretending to ask you whether you would give him your honourable letter, or whether you had not forgotten something.

master:-what?- why should i think such a thing. come now, drink and start. '

taro: –i will drink when i return, then.

master: –no, no, by all means drink and start! since i always used to let you drink.

taro: –then, shall i drink ?

master: –i have brought a large cup so that it need not take a long time. so, drink!

taro:–will you put the wine bottle this way ?

master: –no, no, let me pour the sake out into your cup

taro: –it would be too extraordinary. well, pour it out.

master:–very good.

taro:–oh, that will be enough.

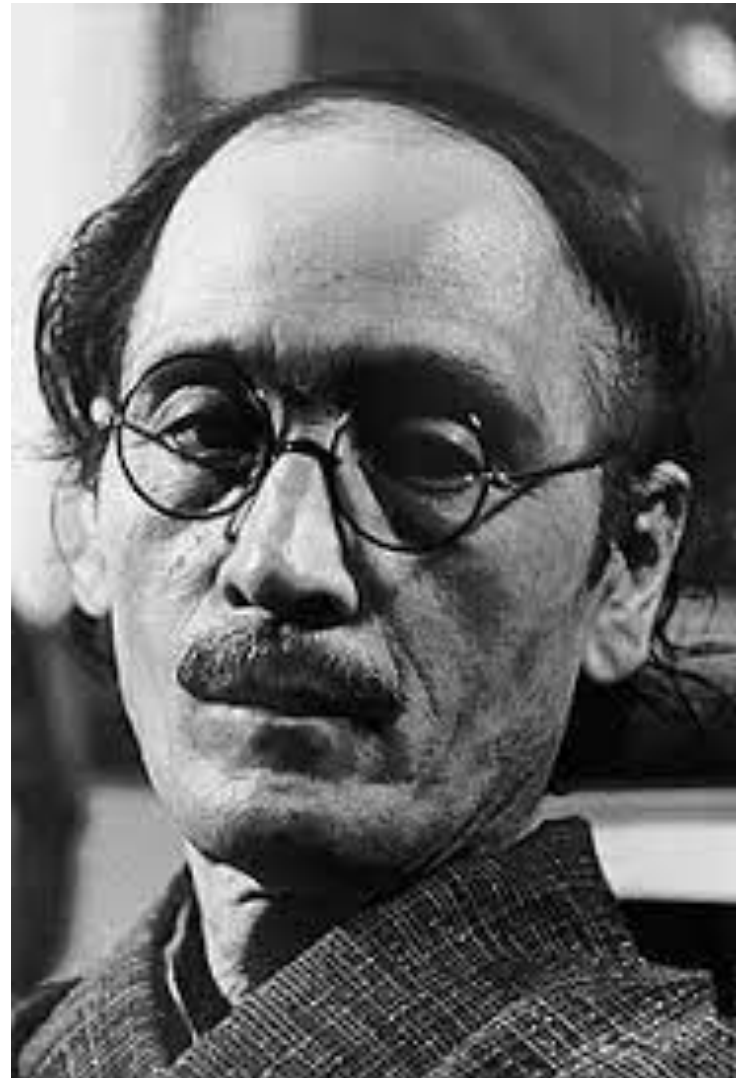
master: –indeed, there's enough.

taro: –now, then, i will drink.

master: –that's good.(taro drinks five cups.) had you enough?

taro: –oh, not any more.
master: –then, i will put the bottle away.
taro: –please, take it away quickly. well, well, what a lovely lord he is ! three large cups ! five large cups (laughter.)
master:–say, say, why don't you start
taro:–where to ?
master:–what is this ? you ask where to ? why don't you start for his place ?
taro:–to his place ?
yes, yes.
taro: –how could i forget that? now i will start. (he tumbles down)
master:–what is this ? it appears he got drunk
taro:–i never got drunk. but as i sat down for a long time, i got palsied. will you kindly take my hand ?
master: –very well, now get up!
taro:–now !
master: –ha, he got drunk.
taro:–no, no, i never got drunk. well, don't you give me your honorable letter ?
master: –no, no, as i send you to him, i will not send him a letter.
taro:–what, send no letter ?
master: –no, no.
taro:–well, then, i will tell him nicely.
master:–you tell him nicely.
taro:–now, i will go.
master:–comeback quickly.
taro:–very well.
master: –go.
taro:–ha, ha ! (he laughs.) well, well he is a lovely lord. he gave me ,three large cups, no, five large cups, sending me for a messenger to his place.

did i get drunk? i will go singing a little. (he sings.) yes, this ought to be always one road but today appears to be two roads or three roads. i cannot go now. i will rest awhile. so !
master:–i sent taro away as a messenger to his place, but he got extraordinarily drunk. i feel uneasy. i will go after him, and see about it; i wish he may reach there safely. i feel uneasy. what is this? he is sleeping on the sidewalk. well, well, he is a malicious fellow. what shall i do? now, i have an idea. (he takes out a demon's mask and puts it on taro's face.) when he wakes up, he will be frightened and crush his own liver.
taro:-ha, how well i slept! bring me hot water! bring me tea! what is this? i thought that here was my home. why, this is the middle of the road. how came i to sleep here ? ha, that's it, that's it. i was given some sake when i was sent away to his place, and i got drunk, and fell asleep here. - ha, i must have been sleeping with my head down, and so my head feels quite heavy. now i know that hereabouts is a fine spring of water. i will go there, and wash my face, and drink the water. well, well , how i did get drunk ! how mindlessly i got drunk. well, then, here it is. i will drink the water. (he looks down into the water.) ah, how sad, how sad, how sad ! pray, spare my life! on my lord's business i was sent to a certain place, and as i got drunk. i have been sleeping. please, spare my life! pray, why don't you say a word ? i am vexed that you don't say a word. say just one word that you excuse me. oh, pray! (he slowly raises his head toward the water and instantly slips back.) oh, oh, how fearful, how fearful! the solemn demon is in the spring water. shall i go back quickly,

yone noguchi

and tell my lord about this ? since he is a careful man, he will ask me whether i did certify it by sure seeing. i cannot say that i did not though it is a fearful thing, i will make it sure. ha, i pray that it will not jump out. (he approaches on tiptoe and peeps in.). ah, how sad, how sad! pray, spare my life ! oh, pray, why don't you say a word ? oh, pray ! well, i cannot understand. i am sure there is a demon. but why doesn't it jump out ? i will see it once more. (he looks upon the water slowly and frightened, draws back a little. he thinks it strange this time, seeing that it is his own face. he causes his sleeves, his one hand and than both his hands to be reflected in the water. finding that it was nothing but his own shadow, he cries out and

steps back.) ah, ah, it was not the demon that i saw in the spring water, but my own face that strangely turned to a demon's face. i had no thought of ill towards any person to this day, and why in the world was i turned a demon ? now, what must i do ? oh, well, well, if i remain standing here idly like this, the people will see me, and will beat me to death, saying the demon has appeared. anyhow, my lord is my friend, and i will go to him, and entreat him to feed me for lifetime. well, well, i cannot help it. surely he will 'crush his liver' when he sees this face. now, somehow i got back. i will tell him that i have returned, hiding my face. ah, my lord, are you in ?.

taro has returned.

master:—yes, did taro return ? taro, you got back, you got back ?

taro:—i have returned.

master:—yes, you got back.

taro:—just now i am returned.

master:—ah, how fearful! solemn demon had come ! go away quickly! go away quickly.

taro:—i say, i am no demon. this is your taro.

master:—don't tell a story. i know not any demon taro. go away quickly !

taro: —but it is not so. my face may be a demon, but my heart is your same taro. can't you hear my own voice ? please, keep me for my life time!

master:—i do not want a demon's service. go away quickly!

taro:—you may not keep me on the service i had till today, but i will serve as your child's nurse.

master:—how can you be my child's nurse, having such a face as that ? go away quickly !

taro:—then you will command me to be your gate-guard.

master: —nobody will be going and coming, if you guard the gate with such a face.

taro:—i cannot help it. i will build a fire under your honourable pot.

master:—no, no, i cannot keep a fellow with such a face. go away quickly! there, be gone, be gone!

(taro cries.)

taro: —well, well, even a kind-hearted lord on whom i depended to, says such a thing, and treats me like that. wherever i go, nobody will keep me. oh, what must i do ? ah, well, well, i was turned like this, when i went anear the spring water. i will go there and drown myself, rather than to be beaten and killed by people. well, well, i cannot help it. i did not think ill of any person, and why in the world did i turn to such a shape as this? here is the spring water already. now i will run in from this place. now ! (his mask drops.)

master:—what ?

taro:—here is the strangest thing.

master: —what is that?

taro:—shall i show it to you .

master:—show it to me.

taro:—look ! here is the demon's shell.

master:—what ? demon's shell ?

taro:—yes.

master:—let me run off!

taro:—no, i will not let you go, i will not let you go.

erik bindervoet en martijn nieuwerf

over vertalingen van de eerste zinnen van 'worst-word ho' samuel beckett 1983

erik bindervoet:

-verder. zeg verder. zij gezegd verder. op een of andere manier verder. tot op geen noch andere manier verder. gezegd op geen noch andere manier verder.

-zeg voor zij gezegd. miszegd. vanaf nu zeg voor zij miszegd.

-zeg een lichaam. waar er geen. geen benul. waar er geen. dat minstens. een plek. waar er geen. voor het lichaam. om in te zijn. in te gaan. uit te. terug in te. nee. geen uit. geen terug. enkel in. blijf erin. verder erin. nog.

-alles van oudsher. nimmer iets anders. immer geprobeerd. immer mislukt. maakt niet uit. probeer weer. misluk weer. misluk beter.

martijn nieuwerf en vincent vandenbergh:

-door. zeg door. laat door gezegd zijn. op een of andere manier door. tot op geen enkele manier door. op geen enkele manier door gezegd.

-zeg voor laat gezegd zijn. miszegd. vanaf nu zeg voor laat miszegd zijn.

-zeg een lichaam. waar er geen is. geen geest. waar er geen is. dat tenminste. een plek. waar er geen is. voor het lichaam. om in te zijn. in te

gaan. eruit. terug erin. nee. geen eruit. geen te-
rug. alleen erin. blijf er in. door er in. roerloos.

-alles als vanouds. niets ooit anders. steeds gepro-
beerd. steeds gefaald. maakt niet uit. probeer
nogmaals. faal nogmaals. faal beter.

beckett

orgineel:

-on. say on. be said on. somehow on. till nohow
on. said nohow on.

-say for be said. missaid. from now say for
missaid.

-say a body. where none. no mind. where none.
that at least. a place. where none. for the body. to
be in. move in. out of. back into. no. no out. no
back. only in. stay in. on in. still.

-all of old. nothing else ever. ever tried. ever
failed. no matter. try again. fail again. fail better.

--deze keer met: matthias de koning, margijn
bosch, jan joris lamers, miranda prein, maureen

teeuwen, martijn nieuwerf, erik bindervoet, an-
nette kouwenhoven, vincent vandenbergh, florian
diepenbrock

--verantwoordelijkheid ligt bij:

open kunstenaarsvereniging 'de (eerste) repu-
blik' (sinds 1992) en 'de balie' (sinds 1982)

--inlichtingen onder anderen bij:

<https://debalie.nl/> <https://www.discordia.nl/>

<https://www.stan.be/> <https://barreland.nl/>

<https://deroovers.be/> <https://theatertroep.nl/>

--correspondentie: riserv@gmail.com